

ДЕРЖАВНИЙ НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ІНСТИТУТ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І
СПОРТУ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ

Випуск 40, №1

Київ – 2019

Засновники:

Міністерство молоді та спорту України
Державний науково-дослідний інститут фізичної культури і спорту
Головний редактор: Дрюков В.О., доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор

Заступник головного редактора: Майданюк О.В. кандидат наук з фізичного виховання і спорту, с.н.с

Редакційна колегія:

Дутчак М.В., доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор
Ібрагімов М.М., кандидат філософських наук, професор
Заневський І.П., доктор технічних наук, професор
Колосов А.Б., кандидат психологічних наук, с.н.с.
Коробейников Г.В., доктор біологічних наук, професор
Лизогуб В.С., доктор біологічних наук, професор
Лісенчук Г.А., доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор
Максименко Г.М., доктор педагогічних наук, професор
Мицкан Б.М., доктор біологічних наук, професор
Мулик В.В., доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор
Олійник С.А., доктор біологічних наук, професор
Павленко Ю.О., доктор наук з фізичного виховання і спорту, с.н.с.
Петровська Т.В., кандидат педагогічних наук, професор
Пятков В.Т., доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор
Шкретій Ю.М., доктор наук з фізичного виховання і спорту, професор

Журнал відображено у базах даних: І Національна бібліотека України ім. В.І.Вернадського; Наукова періодика України; Російська електронна бібліотека (РІНЦ); Google Scholar.

Видається за рішенням Вченої ради Державного науково-дослідного інституту фізичної культури і спорту (протокол № 9 від 02.10.2019)

www.dndifks.ucoz.ua
e-mail: dndifks@sport.gov.ua
dndifks@email.ua

© Державний науково-дослідний інститут фізичної культури і спорту, 2019

ЗМІСТ

I НАУКОВИЙ НАПРЯМ ОРГАНІЗАЦІЙНО-УПРАВЛІНСЬКІ АСПЕКТИ СПОРТУ ВИЩИХ ДОСЯГНЕНЬ

**Олександр Дрюков, Юрій Павленко,
Володимир Дрюков, Ігор Панін**

Виступ збірних команд України з пріоритетних видів спорту на чемпіонатах світу та Європи 2018 року та перспективи їх подальших виступів

3

II НАУКОВИЙ НАПРЯМ МЕДИКО-БІОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ СПОРТСМЕНІВ

**Руслан Кроптя, Ірина Грузевич,
Олександр Жирнов**

Механізми формування адаптаційних ефектів під час застосування пристроїв додаткової стимуляції системи дихання спортсменів

12

Євгенія Лошкарьова

Аналіз методів оцінки основного обміну в практиці підготовки кваліфікованих спортсменів

18

**Анатолій Павлік, Станіслав Дрюков,
Лариса Колодяжна, Наталія Поліщук,
Наталія Панюшкіна**

Функціональні прояви системи дихання та кровообігу кваліфікованих спортсменів упродовж виконання фізичного навантаження (Повідомлення IV)

23

III НАУКОВИЙ НАПРЯМ ПСИХОЛОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДГОТОВКИ СПОРТСМЕНІВ

Галина Россоха

Особливості психофізіологічних функцій у спортсменів різної статі та спеціалізації

32

ВИСТУП ЗБІРНИХ КОМАНД УКРАЇНИ З ПРІОРИТЕТНИХ ВИДІВ СПОРТУ НА ЧЕМПІОНАТАХ СВІТУ ТА ЄВРОПИ 2018 РОКУ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇХ ПОДАЛЬШИХ ВИСТУПІВ

Олександр Дрюков¹, Юрій Павленко², Володимир Дрюков¹, Ігор Панін³

¹ Державний науково-дослідний інститут фізичної культури і спорту

² Національний університет фізичного виховання і спорту України

³ Київська міська організація ФСТ «Динамо» України

Анотація. Олександр Дрюков, Юрій Павленко, Володимир Дрюков, Ігор Панін. Виступ збірних команд України з пріоритетних видів спорту на чемпіонатах світу та Європи 2018 року та перспективи їх подальших виступів // Актуальні проблеми фізичної культури і спорту. – 2019. – № 40 (1). – С. 3 - 11. **Мета дослідження** – проаналізувати виступи збірних команд України з пріоритетних видів спорту на чемпіонатах світу та Європи у 2018 р. та визначити основні напрями вдосконалення олімпійської підготовки українських спортсменів. **Методи:** аналіз літературних джерел, інформаційної мережі Інтернет, технічних протоколів чемпіонатів світу та Європи 2018 р., педагогічні спостереження, опитування. **Результати:** Аналіз досягнень українських спортсменів у літніх олімпійських видах спорту в 2018 році свідчить про потенційні можливості успішного виступу на Іграх XXXII Олімпіади у Токіо. На чемпіонатах світу та Європи з олімпійських видів спорту 58 спортсменів у складі збірних команд України з 15-ти видів спорту вибороли 44 медалі (8 золотих, 14 срібних та 22 бронзових). **Висновки:** Аналіз досягнень українських спортсменів у літніх олімпійських видах спорту на чемпіонатах світу та Європи у 2018 році свідчить, що українські спортсмени мають потенціал вибороти 55-80 квот на участь у Іграх XXXII Олімпіади 2020 р. в Токіо, не враховуючи легку атлетику та бокс (чоловіки). Важливо спланувати у 2019 році участь у змаганнях та річну підготовку, враховуючи систему отримання олімпійських ліцензій в тому чи іншому виді спорту. Національні команди, які досягнуть мети з отримання олімпійських ліцензій у 2019 р., матимуть кращі можливості для цілеспрямованої підготовки та перспективи подальших виступів своїх спортсменів на Іграх XXXII Олімпіади 2020 р. у Токіо (Японія).

Ключові слова: збірна команда України, результати, чемпіонати світу та Європи 2018 р.

Постановка проблеми. Аналіз останніх досліджень і публікацій

Закінчився другий рік чотирирічного олімпійського циклу підготовки національних збірних команд України з літніх видів спорту до Ігор XXXII Олімпіади 2020 р. у м. Токіо (Японія). Для визначення рівня конкурентоспроможності українських команд на світовій спортивній арені, попереднього кола кандидатів на участь в Іграх Олімпіади, актуальних напрямів підвищення потенційних можливостей українських спортсменів до головного старту олімпійського чотириріччя важливо проаналізувати їх спортивні результати [1, 2, 4, 5].

Зв'язок з науковими програмами або практичними завданнями

Дослідження виконано згідно з темою «Вдосконалення науково-методичного забезпечення підготовки спортсменів України» (ДРН 0117U005421).

Мета роботи – проаналізувати виступи збірних команд України з пріоритетних видів спорту на чемпіонатах світу та Європи у 2018 р. та визначити перспективи їх подальших виступів.

Методи дослідження

Аналіз літературних джерел, інформаційної мережі Інтернет, технічних протоколів чемпіонатів світу та Європи 2018 р., педагогічні спостереження, опитування.

Результати дослідження та їх обговорення

Спортсмени України підготовку до чемпіонатів Європи та світу здійснювали відповідно до Цільових програм підготовки спортсменів-кандидатів на участь в Іграх XXXII Олімпіади у м. Токіо та планів підготовки національних збірних команд до участі у спортивних змаганнях. Відповідно до наказу Міністерства молоді та спорту України від 14 грудня 2016 року № 4656 пріоритетними визначено 19 літніх олімпійських видів спорту: бокс, боротьба вільна і греко-римська, важка атлетика, велосипедний спорт, веслування академічне, веслування на байдарках і каное, гімнастика спортивна та художня, дзюдо, легка атлетика, плавання, плавання синхронне, стрільба з лука, стрільба кульова, стрибки у воду, сучасне п'ятиборство, теніс, фехтування [6].

Для національних збірних команд України з літніх видів спорту у другому році чотирирічного олімпійського циклу актуальним стає отримання спортсменами ліцензій на участь в Іграх XXXII Олімпіади 2020 р. у Токіо. Система олімпійського відбору у кожному виді спорту має свою специфіку, але важливим критерієм у цьому процесі є спортивні результати на чемпіонатах Європи та світу.

Коротко розглянемо основні підсумки участі українських спортсменів у головних міжнародних змаганнях 2018 р. з пріоритетних для нашої країни літніх видів спорту крізь призму завоювання олімпійських ліцензій [3, 7].

Бокс. У 2018 р. аналізовані змагання відбулись лише серед жінок – чемпіонат Європи (05 – 12 червня, Софія, Болгарія) та чемпіонат світу (15 – 24 листопада, Нью-Делі, Індія). На головних міжнародних змаганнях жіноча національна збірна України виступала в усіх вагових категоріях.

На чемпіонаті Європи серед жінок брали участь 146 спортсменок із 33 країн. У підсумку Україна посіла шосте загальнокомандне місце, завоювавши чотири медалі: одну срібну та три бронзові. У складі української команди срібну нагороду завоювала М. Боруца (до 75 кг); бронзові — Г. Охота (до 48 кг), М. Бова-Бадуліна (до 64 кг), А. Черноколенко (понад 81 кг).

У чемпіонаті світу серед жінок брали участь 277 спортсменок з 62 країн. Національна збірна команда посіла сьоме місце у загальнокомандному заліку, завдяки двом срібним нагородам: Г. Охота та М. Бова-Бадуліна.

Слід зазначити, що в олімпійських вагових категоріях жіноча команда має тільки одну срібну медаль на чемпіонаті Європи (М. Боруца). Чемпіонати світу та Європи серед чоловіків у 2018 р. не проводили.

У боксі спортсмени отримують іменні олімпійські ліцензії. Кінцева система відбору Міжнародною асоціацією аматорського боксу (AIBA) наразі не сформована. За попередніми даними перші ліцензійні турніри (чемпіонати світу) відбудуться у 2019 р., інші континентальні та всесвітні ліцензійні турніри будуть проведені у 2020 р. Національним збірним командам слід акцентувати увагу на відборі та підготовці боксерів у олімпійських вагових категоріях, у тому числі з пошуком оптимального переходу спортсменів з інших категорій. У цьому разі команда матиме можливість отримати 2 - 4 олімпійські ліцензії. Потенціал чоловічої команди можна буде оцінити після чемпіонату світу.

Боротьба вільна. Першим головним стартом у 2018 р. став чемпіонат Європи, який проходив з 30 квітня по шосте травня у місті Каспій (Російська Федерація). У змаганнях серед чоловіків взяли участь 147 спортсменів з 29 країн, серед жінок – 108 спортсменок з 24-х країн. Україна була представлена у всіх десяти вагових категоріях як серед чоловіків, так і серед жінок. У зв'язку з тим, що змагання відбувалися у Російській Федерації, за національну команду не виступали спортсмени Збройних сил України та фізкультурно-спортивного товариства «Динамо». У загальнокомандній першості чоловіча та жіноча команди посіли сьомі місця. Серед чоловіків бронзові нагороди вибороли К. Мешков у ваговій категорії до 92 кг, серед жінок – І. Прокопівнюк у ваговій категорії до 62 кг.

Чемпіонат світу проходив з 20 по 28 жовтня в Будапешті (Угорщина). У змаганнях взяли участь 266 чоловіків з 62 країн та 225 жінок з 52 країн. Національна команда України (20 спортсменів) була представлена у всіх вагових категоріях. Чоловіча команда залишилася без нагород і посіла 18-те місце у загальнокомандному заліку. Жіноча команда посіла шосте командне місце, у активі якої було три медалі: золота – А. Черкасова (вагова категорія до 68 кг) та дві бронзові – О. Лівач (до 50 кг) та Ю. Ткач (62 кг).

Згідно з системою отримання олімпійських ліцензій на участь у змаганнях з кожної вагової категорії кваліфікуються 16 спортсменів: шість - з чемпіонату світу 2019 р., вісім - з континентальних чемпіонатів, два - зі світового кваліфікаційного турніру. Квотні місця розподіляються для відповідного НОК, а не для учасника, який посів місце у кваліфікаційному змаганні. Кожен НОК може кваліфікувати тільки одного борця на вагову категорію і не може брати участь у подальших кваліфікаційних змаганнях після отримання ліцензії. Враховуючи сьогоденний потенціал національних команд України, чоловіки можуть отримати 2 – 3 ліцензії, жінки – 3 – 4. Як і у боксі, слід посилити склад збірної в олімпійських вагових категоріях, знайшовши оптимальні варіанти зі зміною маси тіла спортсменів.

Боротьба греко-римська. У змаганнях на чемпіонаті Європи (30 квітня – 6 травня, Каспій, Російська Федерація) взяли участь 176 спортсменів з 31-ї країни. Національна команда України виступала у всіх 10 вагових категоріях. Не маючи у своєму активі жодної медалі, збірна команда України посіла 14-те місце у загальнокомандній першості.

На чемпіонаті світу (жовтень, Будапешт, Угорщина) у змаганнях з боротьби греко-римської взяли участь 296 спортсменів з 62-х країн. Склад національної команди України повністю змінився відносно чемпіонату Європи 2018 р. У загальнокомандному заліку українська команда посіла 10-е місце, виборовши дві медалі: срібну – Ж. Беленюк у ваговій категорії до 87 кг, бронзову – Л. Теміров у ваговій категорії до 63 кг.

Вивчення системи відбору до участі в Іграх Олімпіад та показані результати українських спортсменів дають підстави для отримання національною командою України з боротьби греко-римської двох - трьох олімпійських ліцензій.

Важка атлетика. Виступ національної команди України на чемпіонаті світу, який проходив з 1-го по 10-те листопада в Ашхабаді (Туркменія), був першим після відсторонення Міжнародною федерацією важкої атлетики (IWF) Федерації важкої атлетики України за допінгові порушення. У

змаганнях брали участь 604 спортсмени з 88 країн. За національну команду України виступали десять спортсменів: шість чоловіків та чотири жінки, які були представлені у семи вагових категоріях. Українськими спортсменами завойовано одну срібну медаль – Д. Чумак у ваговій категорії до 102 кг у чоловіків.

Для участі в Іграх XXXII Олімпіади спортсмени мають отримати 14 іменних ліцензій у кожній ваговій категорії, більшість з яких буде розподілятися згідно зі світовим рейтингом IWF, який буде формуватися за результатами виступів у змаганнях. У зв'язку з допінговими порушеннями Україна має право отримати по дві олімпійські ліцензії серед жінок та серед чоловіків. Враховуючи результати наших спортсменів, вони можуть вибороти 2 - 4 місця на Іграх 2020 р.

Велосипедний спорт. Чемпіонат Європи відбувся з 02 по 12 серпня у Глазго (Велика Британія). У гонках на треку, шосе та маунтенбайку брали участь 581 спортсмен з 28-ми країн. У складі національної команди виступали 16 спортсменів. Українські спортсмени завоювали одну бронзову медаль з велотреку у командному спринті серед жінок (О. Старікова, Л. Шуліка).

Чемпіонат світу з велотреку відбувався з 28-го лютого по 4-те березня в Апелдорні (Нідерланди), велошосе – з 22-го по 30-те вересня в Інсбруку (Австрія), у яких брали участь відповідно 398 спортсменів з 35-ти країн та 337 велосипедистів з 46-ти країн. У цих змаганнях брали участь відповідно 14 та п'ять українських спортсменів, які залишилися без нагород.

Відбір спортсменів до участі в Іграх XXXII Олімпіади 2020 р. у Токіо здійснює відповідно до рейтингу країни Міжнародний союз велосипедистів. На змагання з дисциплін велотреку потрапляють переважно 7 – 8 кращих національних команд. Серед цих дисциплін українська команда має найвищий рейтинг у спринті серед жінок (13-та позиція). У гонках на шосе чоловіча команда України посідає 33-тю позицію, що дає можливість представляти одного спортсмена у груповій гонці. У разі її покращення кількість учасників збільшиться до двох. Жіноча команда перебуває на 32-й позиції і має невеликий шанс потрапити до 22-х кращих, що надасть право виступити одній спортсменці у груповій гонці. Для потрапляння хоча б одного спортсмена на змагання з маунтенбайку національна команда має мати рейтинг не нижчий 21-ї позиції. Україна серед чоловіків перебуває на 23-му місці, серед жінок – на 11-му. Отже національна команда України з велосипедного спорту може отримати 2 – 3 ліцензії. Важливо кількісно та якісно посилити участь українських спортсменів у етапах Кубка світу, за виступи у яких нараховуються очки.

Веслування академічне. Чемпіонат Європи проходив з 2-го по 5-те серпня у Глазго (Велика Британія). У змаганнях брали участь 474 спортсмени з 32-х країн. Національна команда України була представлена 15-ма спортсменами у шести дисциплінах. У олімпійських дисциплінах українські спортсмени завоювали дві медалі у змаганнях серед жінок: срібну у четвірці парній (Д. Верхогляд, О. Буряк, Є. Довгодько, А. Коженкова) та бронзову в одиночці (Д. Димченко).

Чемпіонат світу проводили з 09-го по 16-те вересня у Пловдиві (Болгарія). У змаганнях взяли участь 1076 спортсменів з 63-х країн. У 10-ти олімпійських дисциплінах за збірну команду України виступало 24 спортсмени. У підсумку було завойовано одну бронзову нагороду у четвірці парній серед чоловіків (С. Гринь, І. Довгодько, О. Надтока, Д. Міхай).

Згідно з системою олімпійської кваліфікації більшість ліцензій для НОК буде розіграно на чемпіонаті світу 2019 р. Інші ліцензії будуть надані НОК на чотирьох континентальних кваліфікаційних регатах, а також на фінальній олімпійській регаті в Люцерні (Швейцарія) у 2020 р. У разі виступу на рівні 2018 р. національна команда України може отримати 3 – 4 ліцензії.

Веслування на байдарках і каное. Спортсмени України брали участь у чемпіонатах Європи (08 – 10 червня, Белград, Сербія) та світу (23 – 26 серпня, Монтемор-о-Велью, Португалія).

У чемпіонаті Європи брали участь 567 спортсменів з 40-ка країн. Збірна команда України була представлена в усіх олімпійських дисциплінах. У фінал А потрапило чотири українських екіпажа, але усі залишилися без нагород. На чемпіонаті світу змагалися 933 спортсмени з 66-ти країн. Українські спортсмени змагалися у всіх олімпійських дисциплінах, крім у байдарці-одиночці на 500 м серед жінок. У фінал А потрапили три жіночих екіпажа, але вони не змогли потрапити на п'єдестал.

Найбільшу кількість олімпійських ліцензій для НОК буде розіграно на чемпіонаті світу 2019 р. для національних олімпійських комітетів, а не конкретних конкурентів. Також ліцензії будуть надані НОК на чотирьох континентальних кваліфікаційних регатах та міжнародному кваліфікаційному змаганні 2020 р. Національна команда України має потенціал отримати 5 – 6 ліцензій, враховуючи рівень виступів на головних змаганнях 2018 р.

Гімнастика спортивна. На чемпіонаті Європи, який відбувався з 02 по 09 серпня у Глазго (Велика Британія), брали участь 289 спортсменів з 37-ми країн. У складі національної команди України виступали 10 спортсменів: по п'ять чоловіків та жінок. Медалі в особистій першості у багатоборстві не розігрували. У фінали з окремих вправ потрапило два спортсмени. Було завойовано одну срібну медаль – І. Радівілов в опорному стрибку.

На чемпіонаті світу, який проходив з 25 жовтня по 3 листопада у Доха (Катар), брали участь 577 спортсменів з 69-ти країн. Українська чоловіча та жіноча команди виступали у повному складі. У

фінал з окремих вправ потрапило два спортсмени. У вправі на брусах О. Верняєв виборов срібну медаль.

Для національної команди України з гімнастики спортивної важливим у новому олімпійському циклі було зберегти високі кондиції лідерів О. Верняєва та І. Радівілова та планомірно підвищувати спортивну майстерність перспективної молоді, посилити контроль за їх функціональним станом та тренувальними навантаженнями для запобігання травм.

З чемпіонату світу 2018 р. розпочався відбір до участі в Іграх XXXII Олімпіади 2020 р. Перші ліцензії отримали команди, які завоювали медалі командної першості у багатоборстві. Інші дев'ять місць у командному багатоборстві будуть розіграні на чемпіонаті світу 2019 р. Чоловіча команда України має можливість отримати одну з них.

Гімнастика художня. Чемпіонат Європи проходив 1 – 3 червня у Гвадалахарі (Іспанія). У змаганнях брали участь 231-на спортсменка з 40-ка країн. За національну команду України було представлено вісім спортсменок, які залишилися без нагород.

Чемпіонат світу проходив з 10-го по 3-тє вересня у Софії (Болгарія). У змаганнях брали участь 362 спортсменки з 61-єї країни. Україну представляли вісім дівчат: дві в індивідуальній абсолютній першості та шість у групових вправах.

На чемпіонаті світу 2018 р. було розіграно перші три олімпійські ліцензії у групових вправах. Інші 10 ліцензій будуть розподілені за результатами чемпіонату світу 2020 р. (п'ять країн) та континентів (по одній з кожного). На чемпіонаті світу 2019 р. також буде розіграно 16 індивідуальних ліцензій. Таким чином, національна команда України з художньої гімнастики має перспективу вибороти дві ліцензії.

Дзюдо. Чемпіонат Європи проходив у Тель-Авіві (Ізраїль) з 26-го по 28-ме квітня. У змаганнях брали участь 368 спортсменів з 44-х країн. Національна збірна України була представлена 15-ма спортсменами, які виступали в 11-ти з 14-тьох вагових категорій. У підсумку було завойовано дві бронзові медалі у змаганнях серед жінок: М. Черняк (до 48 кг) та Є. Каланіна (понад 78 кг). Національна збірна України посіла 18-те місце у загальнокомандному заліку.

Чемпіонат світу проходив у м. Баку (Азербайджан) з 20 по 27 вересня. У змаганнях брали участь 756 спортсменів з 124-х країн. Національна команда України виступала у складі 15 спортсменів і була представлена в 11-тьох з 15-ти дисциплін. Збірна України посіла п'яте - шосте загальнокомандне місце завдяки золотій медалі Д. Білодід (жінки до 48 кг) та бронзовій Г. Зантарає (чоловіки до 66 кг).

Система відбору до участі в Іграх Олімпіади 2020 р. ґрунтується переважно на кваліфікації спортсменів Міжнародної федерації дзюдо (IJF), згідно з якою 18 кращих у кожній ваговій категорії отримають олімпійські ліцензії. На сьогоднішній день до цієї групи потрапляють шість українських спортсменів (Г. Зантарає, Я. Хаммо, А. Хомула, Д. Білодід, Г. Тарасова, Є. Каланіна). На цей час існує 10 країн, які можуть брати участь у командних змаганнях. Україна входить до 11-ти країн, які не мають такого права, маючи тільки п'ять заповнених слотів.

Легка атлетика. У 2018 р. відбувся Чемпіонат Європи, який проходив у Берліні (Німеччина) з 6-го по 12-те серпня. У змаганнях брали участь 1573 спортсмени з 50-ти країн.

У складі національної збірної команди виступали 84 спортсмени: 37 чоловіків та 47 жінок. У підсумку збірна України посіла 10-те місце, завоювавши сім медалей: дві золоті – М. Закальницький, Н. Прищепа; три срібні – А. Рижикова, М. Бех, А. Цвілій; дві бронзові – С. Никифоров, О. Ляхова.

У кваліфікаційній системі відбору до Ігор Олімпіади 2020 р. відбулися фундаментальні зміни порівняно з попередніми олімпійськими кваліфікаційними системами. Ліцензію на попередні Ігри отримували країни, спортсмени яких виконали встановлений Міжнародною Асоціацією легкоатлетичних федерацій (IAAF) кваліфікаційний норматив. Кваліфікація на 2020 р. спирається на світовий рейтинг IAAF, в основу якого покладено середній показник з п'яти кращих результатів спортсмена за кваліфікаційний період. Кваліфікаційні нормативи будуть використовувати тільки для спортсменів з видатними результатами, які не можуть пройти кваліфікацію через світовий рейтинг. Тому для потрапляння до Токіо важливим стає показувати хороші результати на декількох змаганнях.

Плавання. Чемпіонат Європи з водних видів спорту проходив з 3-го по 12-те серпня в Глазго (Велика Британія). У змаганнях з плавання брали участь 612 спортсменів з 41-єї країни. У складі національної збірної команди виступали 14 спортсменів: 10 чоловіків та чотири жінки. Вони виступали на 17 дистанціях (з яких 13 олімпійські): – 12 (9) у чоловіків та 5 (4) у жінок.

Національна команда України завоювала чотири медалі, три з яких на олімпійських дистанціях. У плаванні вільним стилем М. Романчук завоював дві золоті медалі на дистанціях 400 та 800 м, а також срібну на дистанції 1500 м. А. Говоров був найкращим на неолімпійській дистанції 50 м батерфляєм.

Ліцензію на Ігри Олімпіади 2020 р. отримують країни, спортсмени яких виконали встановлений Міжнародною аматорською федерацією плавання (FINA) олімпійський кваліфікаційний час (OQT). Якщо за підсумками відбіркового періоду спортсмени не змогли розподілити 878 встановлених

квот, то решту місць буде розподілено серед спортсменів, які виконали норматив олімпійського відбіркового часу (OST). Стандарти часу кваліфікації повинні бути виконані на чемпіонатах світу, континентальних чемпіонатах, континентальних кваліфікаційних змаганнях, національних чемпіонатах або міжнародних змаганнях, затверджених FINA в період з 1-го березня 2019 р. по 29-те червня 2020 р. На сьогодні результати А. Говорова (50 м в/с), М. Романчука (400, 800 та 1500 м в/м), Д. Кесіль (200 м батерфляй), Д. Зевіної (200 м на спині) відповідають OQT; С. Шевцова (100 м в/с), М. Коптелова (100 та 200 м брасом), Л. Лемешка (100 м батерфляй), Д. Зевіної (100 м на спині) – OST. Таким чином отримати олімпійські ліцензії мають можливість 5 – 7 українських спортсменів в 7 - 11-ти дисциплінах.

Плавання синхронне. На чемпіонаті Європи з водних видів спорту у змаганнях з плавання синхронного (3 – 7 серпня, Глазго, Велика Британія) брали участь 183 спортсменки з 22-х країн. За національну команду України виступали 12 спортсменок, які виступали у восьми дисциплінах.

Українська команда виборола сім медалей: одна золота, п'ять срібних та одна бронзова, серед яких дві з олімпійських видів змагань. За сумою виступів з технічною та довільною програмами у змаганнях дуетів та груп (олімпійські дисципліни) національна команда України посіла другі місця.

Високий рівень результатів на головних міжнародних змаганнях останніх років свідчить про високу ймовірність отримання збірою командою України двох олімпійських ліцензій.

Стрибки у воду. На чемпіонаті Європи з водних видів спорту у змаганнях зі стрибків у воду (6 – 12 серпня, Единбург, Велика Британія) брали участь 110 спортсменів з 19-ти країн. За національну команду України виступали 9 спортсменів: п'ять чоловіків та чотири жінки. Вони змагалися у 12 дисциплінах, серед яких сім олімпійських. Усі медалі (чотири) було завойовано в неолімпійських: три золоті та одна срібна.

Для участі в Іграх Олімпіади 2020 р. в індивідуальних стрибках буде допущено 20 кращих спортсменів на чемпіонаті світу 2019 р., п'ять чемпіонів континенту і вісімнадцять півфіналістів Кубка світу 2020 р. Для синхронних стрибків кваліфікуються кращі три пари з чемпіонату світу, найкращі чотири з Кубка світу і господарі. Додаткові місця за квотою дістаються наступним кращим спортсменам на Кубку світу. Національна команда України за результатами виступів на попередніх головних міжнародних змаганнях може розраховувати на 3 – 5 олімпійських ліцензій.

Стрільба з лука. Чемпіонат Європи проходив з 27 серпня по 1 вересня у Легниці (Польща). У змаганнях брали участь 331 спортсмен з 43-х країн. Шість українських спортсменів виступали у всіх п'яти олімпійських видах програм. Кращі досягнення – четверте місце в особистих першостях Г. Іваницького серед чоловіків та 25-те місце А. Павлової серед жінок.

Кваліфікаційний відбір на Ігри XXXII Олімпіади розпочався в серпні 2018 р. Відбір у командний турнір проходитиме в рамках чемпіонату світу і фінальної олімпійської кваліфікації. Кожна країна, яка отримала квоту для участі в командній першості, також матиме право виставити по три спортсмени і в особистому турнірі. Для команди України такий варіант є проблематичним, тому, швидше за все, наші спортсмени будуть отримувати індивідуальні ліцензії. З огляду на рівень їх виступів національна команда України зі стрільби з лука може вибороти 2 - 4-те місця на Іграх 2020 р.

Стрільба кульова. Чемпіонат світу проходив з 31-го серпня по 15-те вересня у Чханвоні (Республіка Корея). У змаганнях брали участь 1804 спортсмени з 90-та країн. За національну команду України в олімпійських дисциплінах виступало 20 спортсменів: по 10 чоловіків та жінок. Вони змагалися у 14-тьох дисциплінах. У підсумку в олімпійських дисциплінах було завойовано дві медалі: золота – О. Костевич у стрільбі з пістолету на 25 м, бронзова – О. Костевич та О. Омельчук у змішаних змаганнях зі стрільби з пістолета на 10 м.

З цього чемпіонату світу розпочався кваліфікаційний відбір на Ігри Олімпіади 2020 р. Подальший відбір буде проводитися за результатами виступів спортсменів на етапах Кубка світу, континентальних чемпіонатах. За підсумками кожного відбіркового змагання путівки на Ігри завоюють до п'яти кращих стрільців за умови виконання визначених нормативів. Провідні українські спортсмени показують результати вище визначених нормативів. Важливим для них стає участь та завоювання високих місць у відбіркових змаганнях. Україна вже має у своєму активі дві ліцензії: у чоловіків - стрільба з пістолета на 10 м; у жінок - стрільба з пістолета на 25 м.

Сучасне п'ятиборство. Чемпіонат Європи проходив з 16-го по 23-тє липня у Секешфегервар (Угорщина). У змаганнях брали участь 99 спортсменів. Україну представляли сім спортсменів: 4 чоловіки та 3 жінки. Усі потрапили до фіналу, а в особистій першості (олімпійська дисципліна) залишились без медалей.

У чемпіонаті світу, який проходив з 6-го по 15-те вересня у Мехіко (Мексика), брали участь 149 спортсменів. Національна команда України складалась з шести спортсменів: чотири чоловіки та дві жінки. П'ять українських спортсменів потрапили до фіналу. П. Тимошенко виборов бронзову медаль в особистій першості.

Більшість олімпійських ліцензій буде розіграно на континентальних чемпіонатах. Також частина іменних путівок розподілять за підсумками чемпіонатів світу 2019 і 2020 років. Завершальним етапом кваліфікаційного відбору стане врахування світового рейтингу. Українські п'ятиборці мають

можливість отримати максимальну кількість ліцензій (дві) серед чоловіків і, за сприятливих умов, одну серед жінок.

Фехтування. Чемпіонат Європи проходив у місті Новий Сад (Сербія) з 16-го по 22-ге червня. У змаганнях брали участь 444 спортсмени. Збірна команда України була представлена у повному складі (24 спортсмени) у всіх видах змагань. Наші спортсмени вибороли дві медалі: срібну у командній першості у фехтуванні на шаблях серед жінок та бронзову Б. Нікішин у фехтуванні на шпагах в індивідуальних змаганнях серед чоловіків. У загальнокомандному заліку збірна команда України посіла восьме місце.

Чемпіонат світу пройшов в Усі (Китай) з 19-го по 27-ме липня. У змаганнях брали участь 771 спортсмен з 70-ти країн. Національна команда України знову виступала у повному складі. Дві бронзові медалі було завойовано в особистій першості у фехтуванні на шпагах серед чоловіків – Р. Свічкарь та Б. Нікішин. У підсумку українська збірна посіла 10-те місце у загальнокомандному заліку.

На участь в Іграх Олімпіади 2020 р. у командних змаганнях кваліфікуються чотири кращі команди з офіційного командного рейтингу Міжнародної федерації фехтування (FIE), а також чотири найсильніших збірних своїх континентів (Азія / Океанія, Америка, Африка та Європа), за умови, що вони посіли в командному рейтингу місце не нижче 16-го. Три фехтувальники з командного змагання автоматично кваліфікуються на індивідуальні змагання. Інші квоти для індивідуальних змагань будуть розподілятися на підставі світового рейтингу і континентальних першостей.

Найбільший шанс потрапити до командних змагань мають жінки у фехтуванні на шаблях, які посідають у світовому рейтингу 7-му позицію, до індивідуальних змагань – чоловіки та жінки у фехтуванні на шпагах.

Інші види спорту. Серед результатів українських спортсменів в головних міжнародних змаганнях варто відмітити бронзову медаль І. Ромолданової на чемпіонаті Європи з тхеквондо (10 - 13 травня, Казань, Російська Федерація).

Отже, аналіз досягнень українських спортсменів у літніх олімпійських видах спорту в 2018 році дає можливість зробити такі висновки. У складі збірної команди України є 58 спортсменів з 15-ти видів спорту, які вибороли 44 медалі (8 золотих, 14 срібних та 22 бронзових) на чемпіонатах світу та Європи з олімпійських видів спорту (табл. 1).

Таблиця 1. Спортсмени України, які посіли з першого по третє місця на чемпіонатах світу та Європи 2018 року

Вид спорту	Прізвище, ім'я	Стать	Рік народження	Кількість медалей					
				Чемпіонат Європи			Чемпіонат світу		
				З	С	Б	З	С	Б
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	Охота Г.	ж.	1996			1		1	
	Бова-Бадуліна М.	ж.	1988			1		1	
	Боруца М.	ж.	1995		1				
	Черноколенко А.	ж.	1993			1			
	Мешков К.	ч.	1993			1			
	Лівач О.	ж.	1997						1
	Прокопівнюк І.	ж.	1997			1			
	Ткач Ю.	ж.	1989						1
	Черкасова А.	ж.	1989				1		
Боротьба греко-римська	Теміров Л.	ч.	1990						1
	Беленюк Ж.	ч.	1991					1	
Важка атлетика	Чумак Д.	ч.	1990					1	
Велосипедний спорт	Старікова О.	ж.	1996			1			
	Шуліка Л.	ж.	1988						
Веслування академічне	Грінь С.	ч.	1981						1
	Довгодько І.		1989						
	Надтока О.		1991						
	Міхай Д.		1990						
	Димченко Д.	ж.	1989			1			
	Верхогляд Д.	ж.	1992		1				
	Буряк О.		1988						
	Довгодько Є.		1992						
	Коженкова А.		1986						

Продовження табл. 1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Гімнастика спортивна	Радівілов І.	ч.	1992		1				
	Верняєв О.	ч.	1993					1	
Дзюдо	Зантараєв Г.	ч.	1987						1
	Білодід Д.	ж.	2000	1			1		
	Черняк М.	ж.	1988			1			
	Каланіна Є.	ж.	1995			1			
Легка атлетика	Прищепя Н.	ж.	1994	1					
	Ляхова О.	ж.	1992			1			
	Рижикова А.	ж.	1989		1				
	Цвілій А.	ж.	1994		1				
	Бех М.	ж.	1985		1				
	Закальницький М.	ч.	1994	1					
	Никифоров С.	ч.	1994			1			
Плавання	Романчук М.		1996	2					
Плавання синхронне	Алексієва М.	ж.	2001		2				
	Алексієва В.		2001						
	Апрелієва В.		1997						
	Кашуба О.		1996						
	Наріжна Я.		1999						
	Савчук А.		1996						
	Шинкаренко А.		1998						
	Гришко В.		2000						
	Коваленко О.		2001						
Стрільба кульова	Яхно Є.		1998						
	Костевич О.	ж.	1985				1		
	Костевич О.	ж.	1985						1
Сучасне п'ятиборство	Омельчук О.	ч.	1983						
	Тимошенко П.	ч.	1986						1
Фехтування	Харлан О.	ж.	1990		1				
	Комашук А.		1993						
	Бакастова Ю.		1996						
	Жовнір О.		1989						
	Вороніна О.		1990						
	Свічкарь Р.	ч.	1993						1
	Нікішин Б.	ч.	1980			1			1
Тхеквандо	Ромолданова І.	ж.	1994			1			
Всього	58			5	9	13	3	5	9

Вагові категорії не співпадають з олімпійськими.

У 2019 році найактуальнішим для спортсменів буде отримання олімпійських ліцензій. Аналіз результатів українських спортсменів на головних міжнародних змаганнях та системи отримання олімпійських квот у пріоритетних для України видах спорту дає підстави визначити перспективи їх отримання національними командами. Українські спортсмени у цих видах спорту мають потенціал вибороти 55 - 80 квот на участь у Іграх XXXII Олімпіади 2020 р. в Токіо, не враховуючи легку атлетику та бокс (чоловіки) (табл. 2).

Висновки

1. Аналіз досягнень українських спортсменів у літніх олімпійських видах спорту на чемпіонатах світу та Європи у 2018 році свідчить, що українські спортсмени мають потенціал вибороти 55 - 80 квот на участь у Іграх XXXII Олімпіади 2020 р. в Токіо, не враховуючи легку атлетику та бокс (чоловіки).

2. Важливо спланувати у 2019 році участь у змаганнях та річну підготовку, враховуючи систему отримання олімпійських ліцензій в тому чи іншому виді спорту. Найбільш складно це зробити у видах спорту, де квоти визначаються за світовим рейтингом відповідно до участі та рівня виступів у значній кількості змагань (дзюдо, легка атлетика, стрільба кульова, фехтування). Найбільш раціональним є дотримання багатоциклової схеми періодизації (до 7-ми макроциклів) із забезпеченням високого рівня готовності до змагання кожного з макроциклів. У видах спорту, де пріоритетним є посісти високе місце на відбіркових змаганнях або виконання олімпійського нормативу (бокс, боротьба, сучасне п'ятиборство, веслування академічне, веслування на

байдарках і каное, гімнастика, плавання синхронне, стрибки у воду, стрільба з лука, плавання, сучасне п'ятиборство), доцільним є застосування проміжних моделей періодизації (між двоцикловою, одноцикловою і трицикловою), де макроцикли розглядаються як взаємозалежні елементи цілісної системи річної підготовки.

Таблиця 2. Прогноз стосовно отримання олімпійських ліцензій національними збірними України з пріоритетних видів спорту

№ з/п	Вид спорту	Кількість ліцензій
1	Бокс (жінки)	2 – 4
2	Боротьба вільна	5 – 7
3	Боротьба греко-римська	2 – 3
4	Важка атлетика	2 – 4
5	Велосипедний спорт	2 – 3
6	Веслування академічне	3 – 4
7	Веслування на байдарках і каное	5 – 6
8	Гімнастика спортивна	5
9	Гімнастика художня	2
10	Дзюдо	5 – 7
11	Плавання	7 – 11
12	Плавання синхронне	2
13	Стрибки у воду	3 – 5
14	Стрільба з лука	2 – 4
15	Стрільба кульова	3 – 5 (вже є 2)
16	Сучасне п'ятиборство	2 – 3
17	Фехтування	3 – 5

3. Національні команди, які досягнуть мети з отримання олімпійських ліцензій у 2019 р., матимуть кращі можливості для цілеспрямованої підготовки та перспективи подальших виступів своїх спортсменів на Іграх XXXII Олімпіади 2020 р. у Токіо (Японія).

Література

1. Бубка СН, Платонов ВН, редактори. Менеджмент підготовки спортсменів к Олимпийским играм. Киев: Олимпийская лит.; 2017. 480 с.
2. Дрюков ОВ. Організаційно-управлінські аспекти вдосконалення олімпійської підготовки спортсменів у сучасних умовах розвитку України. Теорія і методика підготовки спортсменів. 2017. № 2. С. 14–19.
3. Міністерство молоді та спорту України, офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.dsmsu.gov.ua>.
4. Никитушкин ВГ, Суслов РП. Спорт высших достижений: теория и методика: учебное пособие для студентов высших учебных заведений. Москва: Спорт; 2017. Глава 5. Тенденции и перспективы развития видов спорта в современных условиях; с. 9 – 18.
5. Павленко ЮО. Науково-методичне забезпечення підготовки спортсменів в олімпійському спорті: монографія. Київ: Олімпійська літ.; 2011. 312 с.
6. Про пріоритетність літніх олімпійських видів спорту на 2017 – 2020 роки: Наказ Міністерства молоді та спорту України від 14 грудня 2016 року №4546. [Електронний ресурс]. URL: <http://dsmsu.gov.ua/index/ua/material/28185>
7. International Olympic Committee Official Website [Електронний ресурс]. URL: <https://www.olympic.org>

Abstract. Oleksandr Driukov, Yurii Pavlenko, Volodymyr Driukov, Igor Panin. Performance of national teams of Ukraine in priority sports at the 2018 World and European Championships and the prospects of their further performances // Contemporary problems of physical culture and sports. – 2019. – № 40 (1). – P. 3 - 11. *Objective of study* – analysis of the national teams of Ukraine performance in top-priority sports events at the World and European Championships of 2018, and determination of the major trends for improving the Olympic preparation of Ukrainian athletes. *Methods:* analysis of literature sources, Internet information network, technical protocols of the 2018 World and European Championships, pedagogical observations, questionnaire. *Results:* Analysis of Ukrainian athletes' achievements in the summer Olympic sports events in 2018 indicates high potential for successful performance at the XXXII Olympic Games to be held in Tokyo. At the World and European Championships in the Olympic sports events 58 Ukrainian athletes competing in 15 sports events have won 44 medals (8 gold, 14 silver and 22 bronze). *Conclusions:* An analysis of Ukrainian athlete achievements in the summer Olympic sports events at the 2018 World and European Championships shows that they have the potential to win 55-80 quotas for participating in the XXXII Tokyo Olympic Games of 2020, excluding track and field and boxing (men). It is important to plan participation in competitions for the year of 2019 as well as annual preparation with account for the system of obtaining the Olympic licenses in one or another sports event. National teams that obtain the Olympic licenses in 2019 will have better opportunities for task-oriented preparation and prospects for their athletes' performances at the XXXII Olympic Games of 2020 in Tokyo (Japan).

Keywords: national team of Ukraine, results, 2018 World and European Championships.

Аннотация. Александр Дрюков, Юрий Павленко, Владимир Дрюков, Игорь Панин. Выступление сборных команд Украины в приоритетных видах спорта на чемпионатах мира и Европы 2018 года и перспективы их дальнейших выступлений // Актуальные проблемы физической культуры и спорта. – 2019. – № 40 (1). – С. 3 – 11. *Цель исследования* - проанализировать выступления сборных команд Украины в приоритетных видах спорта на чемпионатах мира и Европы в 2018 и определить основные направления совершенствования олимпийской подготовки украинских спортсменов. *Методы:* анализ литературных источников, информационной сети Интернет, технических протоколов чемпионатов мира и Европы 2018, педагогические наблюдения, опросы. *Результаты.* Анализ достижений украинских спортсменов в летних олимпийских видах спорта в 2018 году свидетельствует о потенциальных возможностях успешного выступления на Играх XXXII Олимпиады в Токио. На чемпионатах мира и Европы по олимпийским видам спорта 58 спортсменов в составе сборных команд Украины по 15-ти видам спорта завоевали 44 медали (8 золотых, 14 серебряных и 22 бронзовых) на чемпионатах мира и Европы. *Выводы:* Анализ достижений украинских спортсменов в летних олимпийских видах спорта на чемпионатах мира и Европы в 2018 году свидетельствует, что украинские спортсмены имеют потенциал завоевать 55-80 квот на участие в Играх XXXII Олимпиады 2020 в Токио, не учитывая легкую атлетику и бокс (мужчины). Важно спланировать в 2019 году участие в соревнованиях и годовую подготовку, учитывая систему получения олимпийских лицензий в том или ином виде спорта. Национальные команды, которые достигнут цели по получению олимпийских лицензий в 2019 году. Иметь лучшие возможности для целенаправленной подготовки и перспективы дальнейших выступлений своих спортсменов на Играх XXXII Олимпиады 2020 в Токио (Япония).

Ключевые слова: сборная команда Украины, результаты, чемпионаты мира и Европы 2018.

Статтю отримано до публікації: січень 2019.

Статтю прийнято до публікації: листопад 2019.